

การพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21^{*}

DEVELOPMENT OF PALI 9 GRADUATES POTENTIAL IN THE 21 CENTURY

¹พระมหาลาวทอง อุตตมจิตโต (หล้าชาญ) Phramaha Laothong Uttamajitto (Lachan),

²พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano,

³สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: laothong.la@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 และ 3) เพื่อตรวจสอบกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพศักยภาพ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระเปรียญธรรม 9 ประโยค 114 รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษากระบวนการพัฒนาด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ และขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบกระบวนการพัฒนา ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ค่านิยม และคุณลักษณะส่วนบุคคล เมื่อพิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงน้อยสุด คือ คุณลักษณะส่วนบุคคล ค่านิยม ความสามารถ ทักษะ และความรู้ 2) กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค มี 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 การเตรียมการพัฒนา มี 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการพัฒนา ระหว่างการพัฒนา และหลังการพัฒนา ส่วนที่ 4 กระบวนการพัฒนา 1) ศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค 2) หลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท 4 3) กระบวนพัฒนาศักยภาพ 5 ด้าน ประกอบด้วย สาระสำคัญ วัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์ กิจกรรม วิธีการพัฒนา และวิธีการประเมินผล และส่วนที่ 5 การประเมินผลการพัฒนาด้วยเทคนิควิธี CIPP โดยสรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ KSAVPI 3) การตรวจสอบกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค พบว่า มี 5 ส่วน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ การเตรียมการ กระบวนการ และการประเมินผลมีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ สามารถประยุกต์ใช้ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, พระเปรียญธรรม 9 ประโยค, ศตวรรษที่ 21

^{*} Received: April 8, 2020, Revised: April 18, 2020, Accepted: April 18, 2020

Abstract

The purposes of this research articles were 1) to study the state of the Pali 9 graduates potential in the 21st century, 2) to study the process of developing the Pali 9 graduates potential in the 21st century, and 3) to examine process of developing the Pali 9 Graduates Potential in the 21 Century. Mixed methods research was used for research design and was designed into three phases. Phase 1 studied the potential condition with the questionnaires and was used by 114 samples. Data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean and standard deviation. Phase 2 studied the development process with 5 key informants using an interview, and data were analyzed using content analysis. Phase 3 validated the development process with focus group discussion of 8 experts and analyzed by content analysis. Results showed that 1) the state of the Pali 9 Graduates potential and the overall was at a high level in all 5 aspects consisted of 1) knowledge, 2) skills, 3) ability, 4) value, and 5) personal features. When considering the potential in each aspect, it has shown the highest mean to least were personal features, value, ability, skills and knowledge. 2) The process of developing the Pali 9 Graduates Potential has shown 5 parts consisted of Part 1 principle, Part 2 objectives, Part 3 preparation of development divided into 3 steps consisted of before development, during development, and after development. Part 4 development processes consisted of 1) the state of the Pali 9 Graduates potential, 2) Buddhist principles by Iddhipāda IV, 3) process of capacity development in all 5 areas which were essence, objectives, learning management, equipment, activity, development method and evaluation method. Part 5 evaluation of development results using the CIPP technique and concluded knowledge of research to be KSAVPI. 3) The examine process of developing the Pali 9 Graduates potential was divided into 5 parts consisted of principle, objectives, preparation, development process and assessment was appropriateness and usefulness that can be applied to Phra Pariyattidhamma Schools in Pali section with effectively.

Keywords: Potential Development, Pali 9 Graduate, 21 Century

บทนำ

สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงวางระบบการศึกษาไว้ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ขั้นปริยัติ ขั้นปฏิบัติ และขั้นปฏิเวธ ซึ่งขั้นปริยัติ ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย นับเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยความเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ และการศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมนั้นเป็นการศึกษาภาคทฤษฎี คือ การศึกษาธรรมวินัยให้มีความรู้ขั้นพื้นฐานอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้เกิดความกระจ่างแจ้งว่า คำสอนของพระพุทธองค์ที่จัดเป็นธรรมบทนั้น บทนี้ว่าด้วยเรื่องอะไร ถ้าผู้เรียนจะน้อมนำเอาธรรมคำสั่งสอนมาปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางหรือแสงประทีปแห่งชีวิตจะอย่างไร และเมื่อนำมาปฏิบัติแล้วจะได้ผลอย่างไร เป็นต้น เรียกว่า

ปริยัติ ส่วนชั้นปฏิบัติ ได้แก่ การน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนที่ได้เรียนรู้ในทางภาคทฤษฎีนั้นมาสู่ภาคปฏิบัติ คือ นำมาประพฤติปฏิบัติจริงๆ เพื่อเป็นการอบรมทางกายวาจาและใจ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือนำเอาหลักธรรมที่เรียนรู้แล้วนั้นมาเป็นแนวทางหรือปทัฏฐานแห่งชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตน เรียกว่า ปฏิบัติ และสุดท้ายชั้นปฏิเวธ ได้แก่ ผลของการปฏิบัติธรรมนั้น เช่น พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวกและพระอริยบุคคล เป็นต้น ผู้ได้รับผลการปฏิบัติซึ่งทำให้ยกฐานะจากปุถุชนธรรมดาขึ้นมาเป็นพระอริยบุคคลการบรรลุธรรมขั้นนั้นๆ ตามภูมิธรรมที่ตนปฏิบัตินั้นไม่มีใครมายกย่องหรือแต่งตั้งให้ แต่การยกฐานะดังกล่าวเป็นไปโดยอัตโนมัติหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือฐานะหรือตำแหน่งแห่งอริยเจ้านั้นไม่มีการแต่งตั้งให้จะรู้ได้ด้วยตนเองคือเป็นปัจเจกัตถ์ เวทิตัพโพ วิญญูหิ เรียกว่า ปฏิเวธ (สมศักดิ์ บุญปู, 2554, หน้า 1-2)

การศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้านี้ เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม (พระมงคลสุตาคม (สิทธิชัย อติธมโม), 2560, หน้า 1-2) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่เรียกว่า เรียนบาลี นอกจากจะทำให้มีความรู้ภาษาบาลี ซึ่งเปรียบเหมือนมีกุญแจสำหรับไขตู้ คือ พระไตรปิฎก แล้วยังเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้สมบูรณ์ มีความรู้ดี ประพฤติปฏิบัติดีและยังได้พัฒนาทักษะการขบคิดวิเคราะห์ข้อพระธรรมวินัยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและกว้างขวางมากขึ้นต่อไป อีกทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์นี้ได้ทรงเล็งเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับพระศาสนาจึงให้มีกำหนดพระราชพิธีทรงตั้งเปรียญธรรม ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวังของชั้นเปรียญธรรม 9 ประโยค และ 6 ประโยค โดยพระราชประเพณีจะกำหนดก่อนวันวิสาขบูชา 1 วัน คือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี ถ้าหากปีใดเป็นอธิกมาสจะเลื่อนไปเป็นวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 7 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานพัดเปรียญธรรม 9 ประโยค ปริญาบัตร และไตรจักรแก่พระภิกษุ-สามเณรผู้สอบไล่ได้เปรียญธรรม 9 ประโยค พร้อมทั้งพระราชทานพัดเปรียญธรรม 6 ประโยค ประกาศนียบัตรและไตรจักร แก่พระภิกษุ-สามเณร ผู้สอบไล่ได้เปรียญธรรม 6 ประโยคด้วยพระองค์เอง แต่บางครั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์เสด็จแทนพระองค์ไปในการพระราชพิธีดังกล่าว (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2560)

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ฯลฯ อย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน การปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นเป็นสังคมที่ก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ที่เรียกว่า “ศตวรรษที่ 21” ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมอย่างทั่วถึง มนุษย์จึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการเรียนรู้ให้มีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษใหม่ (แก้วใจ สุวรรณเวช, 2559) ซึ่งสังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องรู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์มีความมั่นใจในตนเองแสวงหาความรู้ รู้เท่าทันสารสนเทศในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คิดสร้างสรรค์ เรียนรู้เป็นผู้ประกอบการและผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ อดทน ทำงานหนักทำงานได้เป็นทีม รับผิดชอบต่อส่วนรวมคำนึงถึงสังคมมีคุณธรรมยึดมั่นในสันติและมีความเป็นไทย (ไพฑูลย์ สินลารัตน์, 2557, หน้า 8) และปัจจุบันรัฐบาลจึงมีนโยบายปฏิรูปการพัฒนาประเทศที่เรียกว่า “ไทยแลนด์ 4.0” และนโยบายที่สำคัญ คือ การปฏิรูปการศึกษา แต่การศึกษาของคณะสงฆ์นั้นไม่มีการปฏิรูปแต่อย่างใด ผู้ที่สำเร็จการศึกษาของคณะสงฆ์จึงมีความชำนาญเฉพาะด้าน แต่ยังขาดศักยภาพในด้านต่างๆ คณะสงฆ์จำต้องทำแผนปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ โดยเน้นการปฏิรูปบุคลากร คือ พระภิกษุที่สำเร็จการศึกษาเปรียญธรรม 9 ประโยคให้มีศักยภาพในด้านต่างๆ เพื่อการทำงานด้านพระพุทธศาสนาให้ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล และเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรของคณะสงฆ์ให้ทันต่อยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 คือ 1) ต้องพัฒนาให้มีศักยภาพที่เท่าทันต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยไม่ตกยุค 2) พระ

เปรียญธรรม 9 ประโยคเป็นผู้รอบรู้เรื่องหลักธรรมในระดับสูงของคณะสงฆ์จำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีศักยภาพที่สมบูรณ์ เพื่อให้พระเปรียญธรรม 9 ประโยคได้ทำงานให้คณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) คณะสงฆ์จะได้มีบุคลากรที่ทรงคุณค่าสามารถที่จะประกาศพระศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา ศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 ตามองค์ประกอบของศักยภาพ คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความสามารถ ด้านค่านิยม และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้เป็นฐานข้อมูลสำคัญยิ่งแก่สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ไทย นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ซึ่งเป็นบุคลากรที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ ในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อตรวจสอบกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ และการเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 มี 3 ขั้น คือ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ ในศตวรรษที่ 21 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 และมีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ 0.80 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับอาจารย์ใหญ่และครูผู้สอน จำนวน 30 รูป แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น คือ 0.955 และนำแบบสอบถามไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 3) ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่เป็นอาจารย์ใหญ่และครูผู้สอน 144 รูป และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการสัมภาษณ์ 5 ท่าน ด้วยการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ คือ แนวทางการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ ในศตวรรษที่ 21 ตามศักยภาพทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพด้านความรู้ ศักยภาพด้านทักษะ ศักยภาพด้านความสามารถ ศักยภาพด้านค่านิยม และศักยภาพด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคในศตวรรษที่ 21 โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน ด้วยการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามการสนทนากลุ่ม คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ภาพของร่างการพัฒนาศักยภาพ 2) องค์ประกอบของร่างการพัฒนาศักยภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาวะศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง 144 ชุด ได้รับแบบสอบถามทั้งหมด 144 ชุด ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และสรุปผลการวิเคราะห์แบบสอบถามสภาวะศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ศักยภาพด้านความรู้ 2) ศักยภาพด้านทักษะ 3) ศักยภาพด้านความสามารถ 4) ศักยภาพด้านค่านิยม และ 5) ศักยภาพด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และเมื่อพิจารณาลำดับศักยภาพเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ศักยภาพด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ศักยภาพด้านค่านิยม ศักยภาพด้านความสามารถ ศักยภาพด้านทักษะ และศักยภาพด้านความรู้ ดังในตารางที่ 1

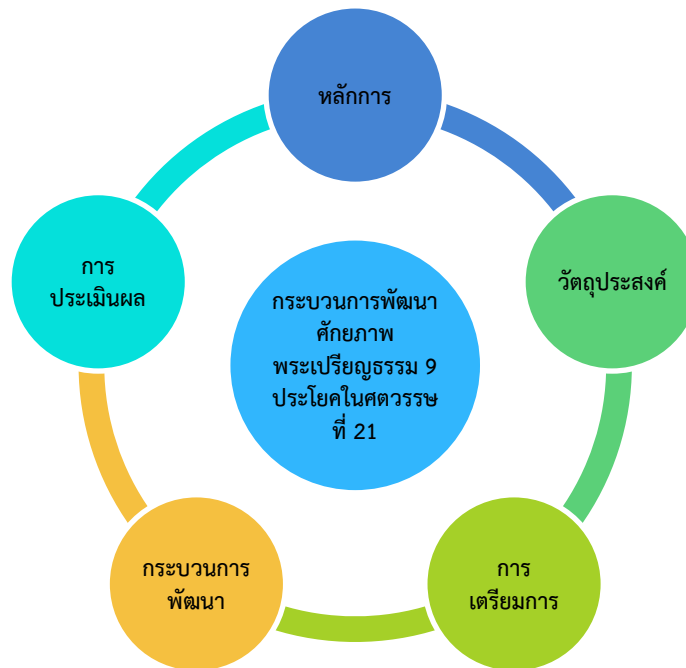
ตารางที่ 1 สภาวะศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวม

n=144

สภาวะศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21	สภาวะศักยภาพจริง			ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1. ด้านความรู้	3.53	0.59	มาก	5
2. ด้านทักษะ	3.64	0.62	มาก	4
3. ด้านความสามารถ	3.66	0.56	มาก	3
4. ด้านค่านิยม	3.68	0.60	มาก	2
5. ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล	3.74	0.60	มาก	1
รวม	3.65	0.52	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาวะศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.52) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ศักยภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.60) ลำดับที่ 2 ด้านค่านิยม ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.60) ลำดับที่ 3 ด้านความสามารถ ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.56) ลำดับที่ 4 ด้านทักษะ ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.62) และลำดับที่ 5 ด้านความรู้ ($\bar{X}=3.53$, S.D.=0.59) ตามลำดับ

2. กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การเตรียมการ 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การประเมินผล ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระปริยัติธรรม 9 ประโยชน์ในศตวรรษที่ 21

จากภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระปริยัติธรรม 9 ประโยชน์ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยมีคำอธิบายดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการ

1. เป็นการพัฒนาพระภิกษุผู้สำเร็จการศึกษาด้านพระปริยัติธรรมชั้นสูงสุด ผู้เป็นศาสนทายาท สามารถธำรงรักษาศาสนวงศ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบไป
2. เป็นการพัฒนาพระภิกษุผู้สำเร็จการศึกษาด้านพระปริยัติธรรมชั้นสูงสุดที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของคณะสงฆ์ไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นครูบาอาจารย์ นักเผยแผ่ และผู้บริหาร ให้เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยคุณภาพ ศักยภาพ และประสิทธิภาพ
3. เป็นการพัฒนาพระภิกษุผู้สำเร็จการศึกษาด้านพระปริยัติธรรมชั้นสูงสุด ผู้เป็นภาระหน้าที่หลักอันสำคัญในพระพุทธศาสนาทั้งด้านคันถธุระและด้านวิปัสสนาธุระ ตามหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบูรณาการพุทธศาสนากับศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างลงตัวและมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญยั่งยืนมั่นคงต่อไปในอนาคต

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์

1. ศักยภาพด้านความรู้ 1) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสมอ 2) มีความรอบรู้เกี่ยวกับการจัดองค์ความรู้ 3) มีความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์
2. ศักยภาพด้านทักษะ 1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมการสอนที่ดี 2) มีความเชี่ยวชาญในการแต่งโคลงฉันท์ 3) มีทักษะด้านการอ่าน คิดคำนวณและคิดวิเคราะห์
3. ศักยภาพด้านความสามารถ 1) มีความเชี่ยวชาญในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในสอนได้เป็นอย่างดี 2) มีความสามารถถ่ายทอดหลักธรรมให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น 3) มีความสามารถตามลักษณะงาน

4. ศักยภาพด้านค่านิยม 1) มีความรักในการสอนภาษาบาลีด้วยสื่อเป็นภาษาอังกฤษได้ 2) มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากครูอาจารย์เพื่อนร่วมงาน 3) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงาน บ้าน วัด โรงเรียน

5. ศักยภาพด้านลักษณะส่วนบุคคล 1) สามารถใช้ทักษะภาษาอังกฤษได้ดี เช่น การสนทนา การอ่าน การเขียน การฟัง 2) สามารถนำโปรแกรมพื้นฐานมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 3) สามารถใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในการทำงาน และในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้

ส่วนที่ 3 การเตรียมการพัฒนา

1. การเตรียมการก่อนการพัฒนา โดยการ ประสานงานกับผู้รับผิดชอบโครงการ หรือ คณะทำงานที่รับผิดชอบแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจหลักการ เอกสาร และสื่อประกอบการพัฒนา ให้ชัดเจนก่อนดำเนินการ การวางแผนดำเนินการระหว่างการพัฒนาให้เหมาะสมและครอบคลุม เช่น การแบ่งกลุ่มพระเปรียญธรรม 9 ประโยค โดยพิจารณาจากตำแหน่ง หน้าที่ รับผิดชอบของแต่ละรูป การกำหนดเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละขั้นตอน หรือเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละขั้นตอน การกำหนดบทบาทของวิทยากร การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และการประเมินการปฏิบัติงานและการจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ ทดลองใช้สื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ และการจัดเตรียมเอกสารประกอบการพัฒนา เป็นต้น

2. การเตรียมการระหว่างการพัฒนา โดยทำการชี้แจงขั้นตอนการพัฒนาในแต่ละขั้นตอน บทบาทหน้าที่ของพระเปรียญธรรม 9 ประโยค การพัฒนากระบวนการที่ใช้ในการพัฒนา และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมีการอำนวยความสะดวกให้แก่พระเปรียญธรรม 9 ประโยค ด้วยการคอยดูแลตรวจผลงาน การกระตุ้นให้ปฏิบัติกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้บรรลุผลตามที่คาดหวัง การสร้างบรรยากาศให้เรียนรู้อย่างมีความสุข การให้เกียรติและยอมรับความคิดเห็นของพระเปรียญธรรม 9 ประโยค และการร่วมประเมินและสรุปผลการปฏิบัติการทำงานร่วมกับคณะวิทยากร เพื่อวิเคราะห์ปัญหาวางแผนการทำงานในวันต่อไป และเมื่อสิ้นสุดในแต่ละวัน เพื่อให้พระเปรียญธรรม 9 ประโยค ได้สามารถสรุปองค์ความรู้จากการพัฒนาได้ครบสมบูรณ์

3. การเตรียมการหลังการพัฒนา โดยการรับทราบผลการนำเสนอสรุปผลประจำวันโดยพระเปรียญธรรม 9 ประโยค การร่วมสรุปผลการพัฒนาเพื่อหาข้อดีและข้อจำกัดของการพัฒนา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงวิธีการและวางแผนการพัฒนาในครั้งต่อไป มีการวางแผนการติดตามผลการดำเนินการพัฒนาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และมีการรายงานผลการดำเนินการพัฒนาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

ส่วนที่ 4 กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคในศตวรรษที่ 21

1. ศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ศักยภาพด้านความรู้ 2) ศักยภาพด้านทักษะ 3) ศักยภาพด้านความสามารถ 4) ศักยภาพด้านค่านิยม และ 5) ศักยภาพด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

2. หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 คือ อิทธิบาท 4 อันเป็นแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้การพัฒนาให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น (เต็มใจ) 2) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น (แข็งใจ) 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น (เข้าถึง) และ 4) วิมังสา พิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น (เข้าใจ)

3. กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

3.1 การพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ ประกอบด้วย 1) สารสำคัญ (1) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสมอ (2) มีความรอบรู้เกี่ยวกับการจัดองค์ความรู้ (3) มีความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์ 2) วัตถุประสงค์ ที่สอดคล้องกับสารสำคัญ 3) การจัดการ

เรียนรู้ (1) กำหนดประเด็น (2) สร้างสถานการณ์ (3) สร้างสถานการณ์จำลอง (4) สื่ออุปกรณ์ (5) กิจกรรม (6) วิธีการพัฒนา และ 7) วิธีการประเมินผล

3.2 การพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะ ประกอบด้วย 1) สำคัญ (1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรมการสอนที่ดี (2) มีความเชี่ยวชาญในการแต่งโคลงฉันท์ (3) มีทักษะด้านการอ่าน คิดคำนวณ และคิดวิเคราะห์ 2) วัตถุประสงค์ ที่สอดคล้องกับ สำคัญ 3) การจัดการเรียนรู้ (1) กำหนดประเด็น (2) ฝึกตามเกณฑ์แม่กองบาลีสนามหลวง (3) ใบงาน (4) แบบฝึกหัด (4) สื่ออุปกรณ์ (5) กิจกรรม (6) วิธีการพัฒนา 7) วิธีการประเมินผล

3.3 การพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 ด้านความสามารถ 1) สำคัญ (1) มีความเชี่ยวชาญในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในสอนได้เป็นอย่างดี (2) มีความสามารถถ่ายทอดหลักธรรมให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น (3) มีความสามารถตามลักษณะงาน 2) วัตถุประสงค์ ที่สอดคล้องกับ สำคัญ 3) การจัดการเรียนรู้ (1) สร้างสถานการณ์ (2) สร้างสถานการณ์ (3) ขอบเขตงาน (4) สื่ออุปกรณ์ (5) กิจกรรม (6) วิธีการพัฒนา 7) วิธีการประเมินผล

3.4 การพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 ด้านค่านิยม 1) สำคัญ (1) มีความรักในการสอนภาษาบาลีด้วยสื่อเป็นภาษาอังกฤษได้ (1) มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากครูอาจารย์เพื่อนร่วมงาน (3) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงาน บ้าน วัด โรงเรียน 2) วัตถุประสงค์ ที่สอดคล้องกับ สำคัญ 3) การจัดการเรียนรู้ (1) ฝึกตามแบบ (2) กำหนดประเด็น (4) สื่ออุปกรณ์ (5) กิจกรรม (6) วิธีการพัฒนา 7) วิธีการประเมินผล

3.5 การพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล 1) สำคัญ (1) มีความสามารถใช้ทักษะภาษาอังกฤษได้ดี เช่น การสนทนา การอ่าน การเขียน การฟัง (2) มีความสามารถนำโปรแกรมพื้นฐานต่างๆ มาใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (3) มีความสามารถใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในการทำงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ 2) วัตถุประสงค์ ที่สอดคล้องกับ สำคัญ 3) การจัดการเรียนรู้ (1) ฝึกตามทักษะภาษาอังกฤษ (2) ฝึกตามแบบ (4) สื่ออุปกรณ์ (5) กิจกรรม (6) วิธีการพัฒนา 7) วิธีการประเมินผล

ส่วนที่ 5 การประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนการประเมินผลภาพรวมสรุป (Summative Evaluation) เพื่อตรวจสอบและประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา ด้วยเทคนิควิธี CIPP Model ประกอบด้วย องค์ประกอบการประเมิน 4 ประเภท ได้แก่

1. การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ความเป็นไปได้ของการพัฒนา เป็นการตรวจสอบว่าการพัฒนาที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ เป็นการพัฒนาที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ หรือไม่ เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของการพัฒนา ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินการพัฒนา เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการดำเนินงาน เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินระหว่างการพัฒนา เพื่อดูข้อบกพร่องของการดำเนินการพัฒนาที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการพัฒนาช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนา โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินการพัฒนาโดยทั่วไป

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนา รวมทั้งการพิจารณาในการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาและการประเมินผล เรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของการพัฒนา โดยอาศัยข้อมูลการประเมินสถานะแวดล้อมปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย

3. ผลการตรวจสอบกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผลการตรวจสอบกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคในศตวรรษที่ 21 ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 การเตรียมการพัฒนา ส่วนที่ 4 กระบวนการพัฒนาศักยภาพทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความสามารถ ด้านค่านิยม และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และส่วนที่ 5 การประเมินผลการพัฒนา มีความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความความเป็นไปได้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคในศตวรรษที่ 21 ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

1.1 สภาพศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ พบว่ามีระดับที่สุด 3 ลำดับ คือ 1) มีไหวพริบปฏิภาณรอบรู้เฉพาะบุคคล 2) มีการปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี 3) มีความรู้ด้านด้านการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีความรอบรู้ด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ดังที่สมใจ ธีรทิฐิ (2556) ได้ทำการวิจัยผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะพลเมืองอาเซียนที่พึงประสงค์แบ่ง คือ กลุ่มความรู้ ได้แก่ ความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนและเพื่อนบ้านและการมีความรู้ทางวิชาการที่ได้มาตรฐานสากล และดังที่พระมหาศุภกิจ สุกกิจใจ (2558, หน้า 3) ได้ทำการวิจัยผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาศักยภาพจุดสำคัญที่สุดที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว คือ มนุษย์ ถ้ามนุษย์มีคุณภาพ มีศักยภาพ มนุษย์จะขับเคลื่อนทรัพยากรต่างๆ ในองค์กร สร้างบุคคลให้เป็นคนแห่งการเรียนรู้

1.2 สภาพศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะ พบว่ามีระดับมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ 1) มีทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและให้เกียรติผู้อื่น 2) มีความเชี่ยวชาญในหลักธรรมและวินัย 3) มีทักษะการจัดการอารมณ์ด้วยสติเป็นอย่างดี ดังที่วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 16-21) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่น และยังรวมถึงทักษะการรู้จักตนเอง การมีสติรับรู้สิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง ดังที่ Casner-Lotto, J. and Barrington, L. (2006) ได้สรุปทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในระยะยาวห้าปีข้างหน้าทักษะที่จำเป็นมากที่สุด

5 อันดับ ประกอบด้วยทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ทักษะความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลาย และดังที่พระครูสมุทรประภากร (เฉลิม ปงกโร) (2557) ได้ทำการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมของพระอุปัชฌาย์ให้มีคุณสมบัติตามพระธรรมวินัย คือ มีศีล ปัญญา วิมุตติ วิมุตญาณ ทศนะมีศรัทธา มีหิริโอตตะปะ มีความเพียร มีสติ มีมารยาทงดงามเป็นที่น่าศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป

1.3 สภาพศัภคยภพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงคในศตวรรษที่ 21 ด้านความสามารถ พบว่ามีระดับมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ 1) มีความสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ 2) มีความสามารถตามความรู้ พัฒนาและทัศนคติ 3) มีความสามารถดำเนินชีวิตและดำรงอยู่ในพระวินัยอย่างเคร่งครัด ดังที่ Nick Wilton (2013, p. 114) กล่าวว่า ในหน่วยงานหรือองค์กรที่มีบุคลากรที่มีขีดความสามารถสูง ต้องสามารถจัดการให้บุคลากรได้ร่วมมือกัน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงานและองค์กรได้ และดังที่ Organisation for Economic Cooperation and Development (2008) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะและเป้าหมายของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่า ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและรูปแบบเครือข่ายที่มีความเชี่ยวชาญ ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีความเชี่ยวชาญในสาขาที่สนใจ ทั้งในสิ่งที่เขายังขาดความสามารถหรือการเพิ่มศักยภาพหรือความสามารถของตนเอง

1.4 สภาพศัภคยภพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงคในศตวรรษที่ 21 ด้านค่านิยม พบว่ามีระดับมากที่สุด 3 ลำดับ คือ 1) มีความสามารถต่อพระธรรมวินัยและกฎกติกาต่างๆ เป็นอย่างดี 2) ใช้ปิยวาจาสม่ำเสมอ 3) มีจิตอาสา มีน้ำใจเกื้อกูลแก่สังคม ดังที่ Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) (2008) ได้สรุปผลการวิจัยว่า การเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับเงื่อนไข บริบท ค่านิยมที่แตกต่างกันและคุณลักษณะทางวัฒนธรรม” ดังที่พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) (2538, หน้า 22-25) กล่าวว่า คุณสมบัติของผู้สอนตามหลักพุทธธรรมเป็นผู้ที่มีความงามของเสียงหรืองามเสียง เรียกว่า โฆสังขมาณิก มีความงดงามในการพูดในคำพูด การบอกกล่าวด้วยน้ำเสียงที่ดีประเสริฐกุล ซึ่งเสียงพรหม 8 ลักษณะ คือ ไพเราะ ชัดเจน นุ่มนวล ชวนฟัง กลมกล่อม ไม่แตกพรา ลึกซึ้ง และก้องกังวาน ซึ่งผู้สอนต้องบริหารเวลาให้มีความงามทั้ง 8 อย่าง

1.5 สภาพศัภคยภพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงคในศตวรรษที่ 21 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่ามีระดับมากที่สุด 3 ลำดับคือ 1) ยอมรับความรู้ความคิดเห็นของผู้สืบทอดงานที่ปฏิบัติอยู่ 2) มีความเอื้อเฟื้อที่จะแบ่งปันข้อมูลตนเองที่มีอยู่ 3) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ ดังที่พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2538, หน้า 50-53) ได้กล่าวถึงบุคลิกส่วนบุคคลของพระธรรมทูตว่า โอวาทปาฏิโมกข์ถือเป็นคุณสมบัติ เป้าหมาย หลักการและวิธีการเผยแผ่ ซึ่งต้องมีบุคลิกภาพที่มีความอดทน มีคุณธรรมเป็นอุดมคติประจำตัว มีการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบอย่าง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เป็นผู้เอื้อเฟื้อสํารวมระวางในพระวินัย

2. กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงคในศตวรรษที่ 21 จากข้อค้นพบ ในการวิจัยกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงคในศตวรรษที่ 21 โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การเตรียมการพัฒนา 4) กระบวนการพัฒนา 5) การประเมินผล

ในการพัฒนาศักยภาพของพระเปรียญธรรม 9 ประโยค เป็นหนึ่งในกระบวนการพัฒนาคน หรือการพัฒนาบุคลากรที่สำคัญ คือ พระเปรียญธรรม 9 ประโยค ดังที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547, หน้า 1) ได้สรุปว่า กลไกสำคัญของกระบวนการพัฒนา คือ การพัฒนาคนซึ่งจะต้องได้รับการเอาใจใส่ ต้องมีการพัฒนาให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืน ดังที่สุนันทา เลาหพันธ์ (2544, หน้า 224) ได้กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่ได้ออกแบบไว้อย่างมีเป้าหมายเพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาเพิ่มพูนความรู้และศักยภาพในการทำงาน ทั้งเป็นการปรับพฤติกรรมหน้าที่ที่รับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังที่ธีรวิทย์ ประทุมณพรัตน์ และคณะ (2531, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นการเสริมสร้างพลังความรู้ ความสามารถ และดั่งที่พะยอม วงศ์สารศรี (2528, หน้า 6) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรทำให้องค์กรเจริญเติบโต ประหยัดเวลา ลดเวลาการเรียนรู้งาน

3. การตรวจสอบกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 จากการตรวจสอบกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ด้าน คือ ด้านความมีประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมและด้านความถูกต้อง พบว่า การนำเสนอองค์ประกอบกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น มีคุณลักษณะทั้ง 4 ด้านสามารถนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเป็นไปตามขั้นตอนที่เหมาะสม การศึกษาทุกขั้นตอนมีความเที่ยงตรง ทั้งด้านเนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านความสามารถ 4) ด้านค่านิยม และ 5) ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล รวมถึงมีการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ คือ หลักอิทธิบาท 4 สรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ KSAVPI โดยอธิบายได้ว่า

K = Knowledge คือ ความรู้ในการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคในศตวรรษที่ 21 โดยพระเปรียญธรรม 9 ประโยค มีศักยภาพด้านความรู้ 3 ประการ ได้แก่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสมอ มีความรอบรู้เกี่ยวกับการจัดองค์ความรู้ และมีความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์

S = Skill คือ ทักษะในการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคในศตวรรษที่ 21 โดยพระเปรียญธรรม 9 ประโยค มีศักยภาพด้านทักษะ 3 ทักษะ ได้แก่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมการสอนที่ดี มีความเชี่ยวชาญในการแต่งโคลง ฉันท์ และมีทักษะด้านการอ่าน คิดคำนวณ และคิดวิเคราะห์

A = Ability คือ ความสามารถในการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 โดยพระเปรียญธรรม 9 ประโยค มีศักยภาพด้านความสามารถ 3 ประการ ได้แก่ มีความเชี่ยวชาญในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในสอนได้เป็นอย่างดี มีความสามารถถ่ายทอดหลักธรรมให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น และมีความสามารถตามลักษณะงาน

V = Value คือ ค่านิยม ในการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 โดยพระเปรียญธรรม 9 ประโยค มีศักยภาพด้านค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ มีความรักในการสอนภาษาบาลีด้วยสื่อเป็นภาษาอังกฤษได้ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากครู-อาจารย์เพื่อนร่วมงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงาน บ้าน วัด โรงเรียน

P = Personal features คือ คุณลักษณะส่วนบุคคล ในการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 โดยพระเปรียญธรรม 9 ประโยค มีศักยภาพด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล 3 ประการ ได้แก่ ความสามารถใช้ทักษะภาษาอังกฤษได้ดี เช่น การสนทนา การอ่าน การเขียน การฟัง ความสามารถนำโปรแกรมพื้นฐานต่างๆ มาใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และความสามารถใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในการทำงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้

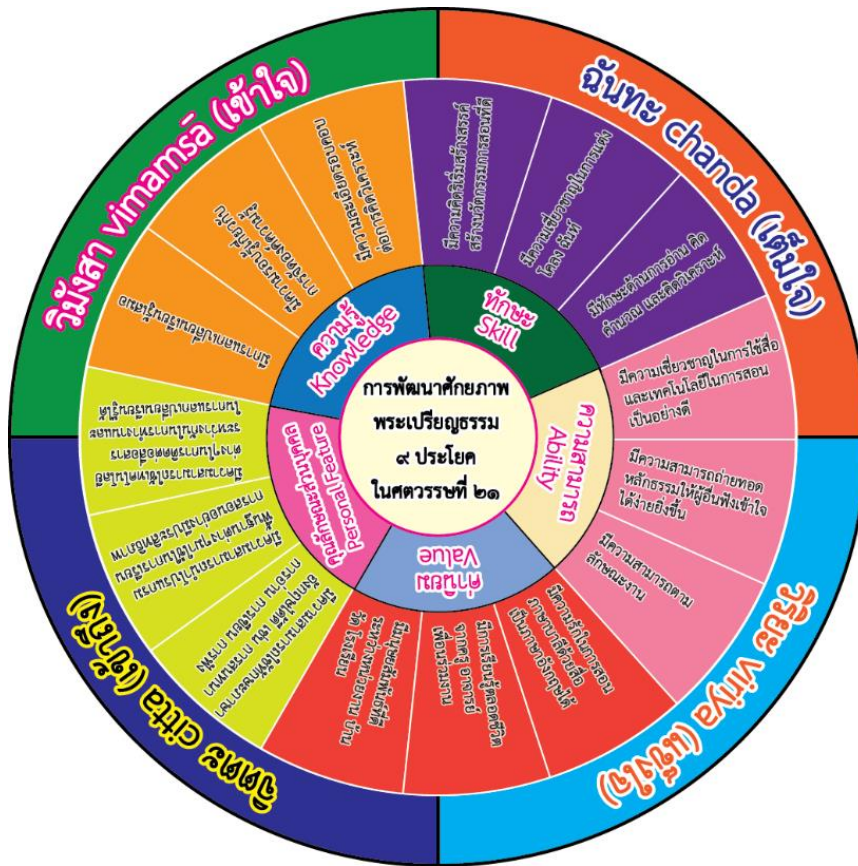
I = Iddhipada 4 คือ อิทธิบาท 4 ประการ เป็นหลักพุทธธรรมสำหรับการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 อันประกอบด้วย

Chanda ฉันทะ (เต็มใจ) คือ พระเปรียญธรรม 9 ประโยคมีความเต็มใจอันเป็นความต้องการที่จะทำ ไฟใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ ได้ผลดีขึ้น

Viriya วิริยะ (แข็งแรง) คือ พระเปรียญธรรม 9 ประโยคมีความแข็งแรงอันเป็นความขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง

Citta จิตตะ (เข้าถึง) คือ พระเปรียญธรรม 9 ประโยคมีความเข้าถึงอันเป็นความตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกไฟ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

Vimamsa วิมังสา (เข้าใจ) คือ พระเปรียญธรรม 9 ประโยคมีความเข้าใจอันเป็นความหมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยังหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้การวิจัย “KSAVPI”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สำนักเรียนควรนำผลการวิจัยการพัฒนาศักยภาพพระปรีชาญาณ 9 ประโยค ในศตวรรษที่ 21 ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของสำนักเรียน
 - 1.2 สำนักเรียนควรศึกษารายละเอียดของกระบวนการพัฒนาศักยภาพพระปรีชาญาณ 9 ประโยค ให้ชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างครบถ้วน
 - 1.3 พระปรีชาญาณ 9 ประโยคทุกรูป ควรพัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งด้านความรู้ทักษะความสามารถ ค่านิยมและคุณลักษณะส่วนบุคคลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21
 - 1.4 สถานการณ์ของโลกในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีผลกระทบทำให้สำนักเรียนต้องปรับเปลี่ยนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ควรจัดทำแผนและนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระปรีชาญาณ 9 ประโยค เพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน
 - 1.5 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นดัชนีบ่งชี้ศักยภาพพระปรีชาญาณ 9 ประโยค ดังนั้น ควรมีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการนำสื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพทั่วถึง และเพียงพอ กับความต้องการของผู้สอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยคที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินตนเอง เพื่อให้พระเปรียญธรรม 9 ประโยคมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของพระเปรียญธรรม 9 ประโยค

2.4 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาศักยภาพของพระเปรียญธรรม 9 ประโยค โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะการศึกษาเฉพาะกรณี

2.5 จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เทคโนโลยีและสารสนเทศ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาศักยภาพ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษากลยุทธ์หรือรูปแบบพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับพระเปรียญธรรม 9 ประโยค เพื่อจะได้ทราบว่าในการพัฒนาศักยภาพพระเปรียญธรรม 9 ประโยค ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีกลยุทธ์หรือรูปแบบที่สำคัญและเหมาะสมอย่างไรบ้าง

2.6 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า พระเปรียญธรรม 9 ประโยค ส่วนใหญ่ต้องได้รับการพัฒนาความรู้ภาษาอังกฤษและแสวงหาความรู้ใหม่ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และแสวงหาความรู้ใหม่ของพระเปรียญธรรม 9 ประโยคอย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2560). **เปิดโลกทัศน์การศึกษาพระปริยัติธรรม**. นครปฐม: กลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี.
- แก้วใจ สุวรรณเวช. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสอนภูมิศาสตร์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรุ้งคัมศึกษา. **ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ**. 9(2).
- ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์ และคณะ. (2531). **การบริหารและการนิเทศการศึกษา**. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- พระครูสมุทรประภากร (เฉลิม ปภังกร). (2557). **การพัฒนาศักยภาพของพระอุปัชฌาย์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2538). **อนุสรณ์พระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ 1**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมงคลสุตาคม (สิทธิชัย อติธมโม). (2560). **การบริหารการศึกษาคณะสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาศุภกิจ สุภกิจโจ. (2558). **กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2538). **อนุสรณ์พระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ 1**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พะยอม วงศ์สารศรี. (2528) **องค์กรและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลบอลคิมทอง.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2557). **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมใจ อธิภู. (2556). **กลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพลเมืองอาเซียนที่พึงประสงค์**. ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ บุญปู. (2554). **พระสงฆ์กับการศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). **การพัฒนาองค์กรและบุคลากรแนวคิดใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี.
- สุนันทา เลานันท์. (2544). **การพัฒนาองค์กร**. กรุงเทพมหานคร: ดีดีบุคส์โตร.
- Nick, Wilton. (2013). **An introduction to Human Resource Management**. London: SAGE.
- Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). (2008). **21st Century Learning: Research Innovation and Policy Directions from recent OECD analyses**. Paper presented at the OECD/ CER International Conference “Learning in the 21st. Century: Research. Innovation and Policy.
- Casner-Lotto, J., & Barrington, L. (2006). **Are They Really Ready to Work? Employers' Perspectives on the Basic knowledge and Applied Skills of New Entrants to the 21st Century**. U.S. Workforce: ERIC.